

El realisme geomètric de l'art

XAVIER GARCIA

ESCRITOR

Aquests últims anys, a la Terra Alta, he pogut comprovar en el gran i inabastable quadre que forma el cel que tinc a l'abast –algunes composicions celestials que em recorden les construccions pictòriques de Jaume Rocamora, l'artista tortosí que aquests dies, el 6 de juliol, arriba als 70.

Les esteles lineals de fum blanc que deixen els avions, amb les seves llargues línies paral·leles, superposades, perpendiculars o formant quadrats, podrien ser l'incipi inspirador d'una obra com la seva, que ja comença a ser llarga (de ben bé 50 anys), que és del tot rigorosa, honesta i personallíssima i que, per aquests motius, ha estat i és apreciada, exposada i comentada entre els cercles crítics, les galeries d'art i les institucions més exigents del nostre món.

I quan dic del «nostre món», vull dir del món sencer, perquè crec que Rocamora és un dels artistes catalans més internacionals, si tenim en compte les més de 200 exposicions que porta fetes, la seva presència en grans centres d'art i de cultura –com la Tate Collection, de Londres, el Jatoru Sato Art Museum, del Japó, o la Biblioteca Nacional d'Espanya, de Madrid–, el seu constant contacte amb galeries i museus de tot Europa (inclosos alguns dels catalans i espanyols) i el fet que alguns dels nostres crítics més rellevants, com Arnau Puig (el filòsof de 'Dau al Set', que ja ha arribat als 90 anys), José Corredor-Matheos (que ja s'hi acostia),

L'artista Jaume Rocamora i una de les seves obres. FOTO: JOAN REVILLAS

Daniel Giralte-Miracle (tan vinculat al Museu de Valls) o Francesc Miralles (de procedència tarragonina, d'Alforja), s'hagin ocupat, després de la seva primera etapa figurativa i expressionista, de gran qualitat, del que ha caracteritzat la seva obra plàstica des de meitat dels anys setanta: la reestructuració abstracte de les realitats geomètriques fonamentals, ampliant i desenvolupant les grans creacions que, des de les primeries del segle XX, portaren a terme els constructivistes russos (Malevitx, Tatlin o Gabo), continuades per l'holandès Piet Mondrian, després, a finals dels anys 20, per Joaquín

Torres-Garcia (tan present en el Noucentisme barceloní), pels també pintors Van Doesburg i Max Bill, i pel crític, també ho-

Amb més de 200 exposicions, és un dels artistes catalans més internacionals

landès, Michel Seuphor (a qui vaig entrevistar, a París, el 1974) i, passades les guerres, amb les aportacions de Palazuelo, Sem-

pere, els artistes del Grup Parpalló, Equip Realitat, Equip Crònica i Equip 57, valencians, amb el crític Vicente Aguilera Cerni al capdavant, forjadors, el 1972, del Museu d'Art Contemporani de Vilafamés (Castelló), el primer d'Art Abstracte del País Valencià, on també està representada l'obra de Jaume Rocamora.

Al seu taller tortosí (un estudi atapeït de les seves creacions, però ordenat –res a veure amb els tradicionals desordres bohemis dels pintors de pinzell i paleta–, amb una biblioteca on s'apilonen igualment centenars de llibres, revistes i objectes procedents dels llocs més disperss), Rocamo-

ra, amb la seva combustió mental, invisible, i amb la seva verbositat, sempre explícita, em va recitant el rosari de la seva vida.

Tot va començar, els primers anys 50, jugant pels volts del carrer Montcada, al barri vell de Tortosa, a Remolins, enmig d'una ciutat que encara semblava sentir el terrabastall dels nombrosos bombardeigs de la guerra, que va dur bona part de la seva família fora per un temps. El seu tiet Rafael, germà de la seva mare, Amèlia Cardona, a França i a Mauthausen, on va morir, i no precisament de mort natural. L'àvia materna, Lluïsa Morell, valenciana, tenia, amb la mare de

Un llibre, llegir-lo; un quadre, veure'l

Cal anar a les fonts que els artistes ens proposen. Aquestes «fonts», abans fins i tot que els seus resultats, són les persones que els han concebut. Per això, jo no en tinc prou amb l'obra donada, sinó que em cal conèixer qui l'ha donat i com s'ho ha fet per arribar-hi.

Per aquest motiu, converso amb els que proposen idees i textos, signes i senyals nous, més enllà del que ja s'ha fet i dels qui no s'aturen mai de fer el mateix.

En aquest sentit, veig Rocamora com un pensador de l'art que fa bona la sentència de Leo-

nardo da Vinci: «L'art és cosa mental». I, potser encara millor, del mateix autor: «Que no em lleixi el que no sapiga geometria», com va recordar Xavier Martín al catàleg de l'exposició *60 anys de geometria* que, el 2013-14, l'Ajuntament d'Alcoi va obrir al Museu Universitat d'Alacant.

Rocamora té el seu paper en aquests 60 anys geomètrics, en bona part dels quals la seva obra ha estat definida de «geomètrica pura», amb la calidesa que permet la tècnica del collage amb pasta de cel·lulosa. Les seves línies rectes i la superposició d'es-

pais, amb repetició d'elements successius, dona el seu propi ritme intrínsec, el qual aporta «una dimensió de proporció en l'estructura, transmetent una sensació d'equilibri i un sentiment que porta al silenci».

Beneït silenci, en un món de xerrameques i consignes inalterables, com les que circulen en cotxe pel carrer –abans de les eleccions generals– i que sentim des del seu estudi. «Sóc fulana de tal, vota el Partit dels...». Em miro Rocamora, com volent dir que passarà, i em diu: «A França tinc casa». Entès.

El 1973, quan va haver d'estar una setmana tancat a la presó de Tarragona («mos van fotre a la galeria dels maricones»), acusat, falsament, amb altres tortosins, d'estar en una llista del FRAP, ja es devia veure, si se'n sortia, exiliat a França. «Sort que lo meu sogre va pagar 5.000 pessetes per cada un dels cinc que estàvem tancats, i així vam poder sortir. El fet que jo fos catalanista, pintor i artista era el pitjor que li podia passar, però primer de tot jo era el seu gendre». Un gendre que tenia (coses d'adolescent) en tapes vermelles el llibre *Camino*, que la policia de Tortosa, en una inspecció, va dir que era el *Libro Rojo*, de Mao.

El noi retornà a França, a partir de 1971, acumulant amistats, col·leccionistes i exposicions a Perpinyà, Lió i París (al Colegio de España, el 2000) i, el 1981, la seva primera individual, a Occitània, al Mas Cazal Germà, de l'escultor Josep Castell (1952-2001), tràgicament desaparegut per suïcidi i que era fill de tortosí exiliat a París, on va néixer.

El 1973 va haver d'estar una setmana tancat a la presó de Tarragona acusat de ser del FRAP